

Marcin OSKIERKO

Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Chełmie

Katedra Nauk o Bezpieczeństwie

moskierko@panschelm.edu.pl

<https://orcid.org/0000-0003-3450-6037>

Sławomir ŻURAWSKI

Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Chełmie

Katedra Nauk o Bezpieczeństwie

slawomir.zurawski@onet.pl

<https://orcid.org/10000-0001-9527-3391>

<https://doi.org/10.34739/dsd.2025.01.03>

UNIA EUROPEJSKA WOBEC KRYZYSU MIGRACYJNEGO JAKO NARZĘDZIA WOJNY HYBRYDOWEJ

ABSTRAKT: Artykuł podejmuje problem wykorzystania migracji jako narzędzia wojny hybrydowej przez reżim białoruski w kontekście kryzysu migracyjnego na granicy Unii Europejskiej. Przeanalizowano działania podejmowane przez UE, w tym zastosowanie środków sankcyjnych, wsparcie Frontexu, rozwój systemu zarządzania granicami oraz inicjatywy w zakresie cyberbezpieczeństwa i walki z dezinformacją. Szczególną uwagę poświęcono ocenie skuteczności i ograniczeń tych działań. W artykule wykazano, że mimo częściowej efektywności, działania UE cechuje brak spójności strategicznej i operacyjnej, a odpowiedź na zagrożenia hybrydowe ma w dużej mierze charakter reaktywny. W zakończeniu wskazano konieczność budowy bardziej zintegrowanego systemu reagowania na zagrożenia hybrydowe i wzmocnienia politycznej spójności Wspólnoty w zakresie zarządzania kryzysowego.

SŁOWA KLUCZOWE: bezpieczeństwo, granica, kryzys, migracja, wojna hybrydowa, Unia Europejska

---

THE EUROPEAN UNION AND THE MIGRATION CRISIS AS AN INSTRUMENT OF HYBRID WARFARE

ABSTRACT: The article addresses the issue of migration being used as an instrument of hybrid warfare by the Belarusian regime in the context of the migration crisis on the European Union's external border. It analyzes the measures undertaken by the EU, including sanctions, support for Frontex, the development of border management systems, as well as initiatives related to cybersecurity and combating disinformation. Particular attention is paid to assessing the effectiveness and limitations of these responses. The article demonstrates that, despite some positive effects, the EU's actions lack strategic and operational coherence and remain largely reactive in nature. The conclusion emphasizes the need for a more integrated response system to hybrid threats and for strengthening the EU's internal political cohesion in the field of crisis management.

KEYWORDS: security, border, crisis, migration, hybrid war, European Union

WPROWADZENIE

Kryzys migracyjny stał się jednym z kluczowych wyzwań dla bezpieczeństwa Unii Europejskiej, szczególnie w kontekście jego wykorzystania jako narzędzia wojny hybrydowej. Migracja, tradycyjnie postrzegana jako proces społeczno-ekonomiczny, coraz częściej przybiera wymiar strategiczny, służąc jako środek nacisku politycznego i destabilizacji wewnętrznej państw członkowskich. Zjawisko to wpisuje się w szerszy kontekst działań hybrydowych, które polegają na łączeniu różnych metod destabilizacji poniżej progu klasycznego konfliktu zbrojnego.

Jednym z najbardziej wyrazistych przykładów instrumentalizacji kryzysu migracyjnego była sytuacja na granicy polsko-białoruskiej w latach 2021-2022, kiedy to reżim Aleksandra Łukaszenki celowo kierował grupy migrantów na granice zewnętrzne UE w ramach operacji mającej na celu wywarcie presji na Unię Europejską. Podobne działania miały miejsce wcześniej na granicy grecko-tureckiej, gdzie Turcja wykorzystywała migrantów do negocjacji politycznych z UE. Takie incydenty pokazują, że migracja stała się elementem nowoczesnej strategii konfrontacji, w której państwa autorytarne wykorzystują przepływy ludności do osiągnięcia swoich celów geopolitycznych.

W świetle powyższego problem badawczy sformułowano następująco: w jaki sposób kryzys migracyjny jest instrumentalizowany jako element wojny hybrydowej oraz jakie są skutki tych działań dla bezpieczeństwa Unii Europejskiej? Celem artykułu jest przeprowadzenie analizy mechanizmów wykorzystania kryzysu migracyjnego jako narzędzia destabilizacji państw członkowskich oraz dokonanie oceny reakcji instytucjonalnych Unii Europejskiej wobec tego typu zagrożeń.

W badaniu zastosowano zróżnicowane metody badawcze: analizę przypadku – ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji na granicy polsko-białoruskiej, analizę treści dokumentów unijnych, raportów Frontexu i Straży Granicznej, analizę statystyczną danych dotyczących skali i dynamiki nielegalnych przekroczeń granicy, a także analizę porównawczą przypadków instrumentalizacji migracji przez Białoruś i Turcję. Autorzy podjęli próbę rozwiązania trzech problemów szczegółowych. Po pierwsze, rozważono, w jaki sposób państwa trzecie wykorzystują nielegalną migrację jako instrument politycznej presji wobec Unii Europejskiej. W tym kontekście przyjęto hipotezę, że autorytarne reżimy, takie jak władze Białorusi, celowo kreują szlaki migracyjne jako narzędzie destabilizacji politycznej i testowania odporności instytucji UE. Drugim problemem szczegółowym było pytanie: jaką rolę odgrywa zorganizowana przestępczość w obsłudze i eskalacji kryzysu migracyjnego? Przyjęto, że zorganizowane grupy przestępcze współdziałają z państwami trzecimi w zakresie przerzutu migrantów, wzmacniając efekty wojny hybrydowej poprzez destabilizację wewnętrzną państw UE. Trzeci problem szczegółowy dotyczył zagadnienia: jakie środki prawne i organizacyjne wdrożyła Unia Europejska w celu przeciwdziałania wykorzystaniu migracji jako narzędzia wojny hybrydowej? Postawiono hipotezę, że mechanizmy, takie jak Zespoły Szybkiego Reagowania na Zagrożenia Hybrydowe czy reżim sankcyjny, stanowią adekwatną odpowiedź na tego typu zagrożenia, jednakże wymagają dalszej integracji i efektywnej współpracy transgranicznej w ramach UE.

MIGRACJA JAKO ZAGROŻENIE HYBRYDOWE DLA UNII EUROPEJSKIEJ

Polityka migracyjna jest niezwykle istotna, ponieważ współcześnie migracje są ściśle postrzegane przez pryzmat bezpieczeństwa¹. Nielegalna migracja stanowi istotne wyzwanie dla bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. Z uwagi na swój dynamiczny charakter niejednokrotnie traktowana jest jako niebezpieczny element przepływów migracyjnych. Kontrola graniczna osób wjeżdżających na terytorium danego państwa stanowi jeden z najważniejszych elementów suwerenności państwowej. Z tego względu nielegalną migrację traktuje się jako atak na suwerenność państwa, która może stanowić zagrożenie dla zdolności państwa do sprawowania kontroli nad jego domeną przestrzenną i terytorialną².

W ostatnich latach granica polsko-białoruska stała się areną intensywnych działań o charakterze hybrydowym, które stanowią poważne wyzwanie dla bezpieczeństwa narodowego Polski i Unii Europejskiej³. Pierwsze próby szantażu migracyjnego ze strony reżimu A. Łukaszenki miały miejsce już w 2002 roku, kiedy to w końcowej fazie negocjacji akcesyjnych między Polską a Unią Europejską ze strony Białorusi pojawiła się groźba wpuszczenia do Europy około 150 tysięcy migrantów, rzekomo przebywających na Białorusi. Kolejne groźby sprowadzania migrantów na granice białorusko-unijne z Polską, Litwą i Łotwą pojawiły się w latach 2010-2011, kiedy to po posiedzeniu Komitetu Granicznego Państwa Związkowego Białorusi i Rosji w odpowiedzi na zaostrenie sankcji unijnych gen. I. Raczkowski ostrzegł, że służba graniczna będzie koncentrować się na ochronie własnego terytorium, a nie na ochronie państw sąsiednich. Zauważalne wzmocnienie ochrony granicy miało wystąpić na białorusko-ukraińskim odcinku granicy państwowej kosztem jej odcinków z Polską, Litwą i Łotwą. Zdaniem służb granicznych Białorusi decyzja była podyktowana wzrostem przemytu, a także chęcią wyrównywania dysproporcji występujących w ochronie granicy. W opinii władz Białorusi graniczny odcinek z UE był lepiej strzeżony niż białorusko-ukraiński odcinek granicy państwowej⁴. Białoruski dziennikarz T. Giczan stwierdził, że opracowana w latach 2010-2011 „Operacja Śluza” miała za zadanie wymóc na Unii Europejskiej pomoc finansową, przeznaczoną na wzmocnienie granicy Białorusi⁵. Wraz z zapowiedzią osłabienia ochrony granicy państwowej na Białorusi przeprowadzono intensywną kampanię medialną, mającą na celu powiązanie nielegalnej migracji z zagrożeniem terrorystycznym. W publicznych mediach informowano o przeprowadzonych przez

---

¹ G. Tutak, *Polityka migracyjna Polski wobec zjawiska nielegalnej migracji. Przykład granicy polsko-białoruskiej*, „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej” 2024, nr 4, s. 99.

² A. Kukula, *Ochrona granicy państwowej przez siły zbrojne RP w warunkach nielegalnej migracji*, „Zeszyty Naukowe Pro Publico Bono” 2022, nr 1 (1), s. 350.

³ L. Elak, M. Oskierko, S. Żurawski, *Ochrona granicy polsko-białoruskiej w obliczu wojny hybrydowej*, „De Securitate Et Defensione. O Bezpieczeństwie i Obronności” 2024, 10(1), s. 82.

⁴ N. Orłowska-Czyż, *Mińsk eskaluje zagrożenie na granicy białorusko-unijnej*, Analizy, Ośrodek Studiów Wschodnich, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2012-05-30/minsk-eskaluje-zagrozenie-nagranicy-bialorusko-unijnej> (16.03.2025).

⁵ M. Oskierko, *Kryzys Migracyjny na polsko-białoruskiej granicy państwowej*, [w:] *Zagrożenia wschodniej flanki NATO w aspekcie bezpieczeństwa wewnętrznego obszarów przygranicznych*, (red.) D. Dachowicz, L. Elak, Z. Ciekankowski, Wyd. im. prof. Leszka J. Krzyżanowskiego Menedżerskiej Akademii Nauk Stosowanych w Warszawie, Chełm-Warszawa 2022, s. 205.

służby bezpieczeństwa operacjach, związanych z likwidacją zorganizowanych grup odpowiedzialnych za przerzut ludzi, wskazując jednocześnie, że nielegalni migranci są w większości powiązani z organizacjami terrorystycznymi.

Obecny kryzys migracyjny na zewnętrznych granicach Unii Europejskiej: polsko-białoruskiej, litewsko-białoruskiej oraz łotewsko-białoruskiej, wywołany był kryzysem politycznym związanym z wyborami prezydenckimi na Białorusi. W efekcie kolejnych sfałszowanych wyborów prezydenckich, które odbyły się 9 sierpnia 2020 r., A. Łukaszenka otrzymał 80,2% głosów. Na drugim miejscu, z poparciem 9,9%, uplasowała się jego główna kontrkandydatka – Swiatłana Cichanouska, która zaraz po ogłoszeniu wyborów w obawie przed prześladowaniami wyjechała na Litwę.

Kryzys na granicy Białorusi z państwami UE i NATO można podzielić na dwie fazy. W pierwszej fazie operacji w 2020 roku litewska straż graniczna zatrzymała 80 osób, które nielegalnie przekroczyły granicę białorusko-litewską. W roku 2021 tylko na Litwie zatrzymano już ponad 4 tysiące osób⁶. W drugiej fazie operacji działania reżimu A. Łukaszenki zostały wymierzone głównie w Polskę. Poprzedzone zostały zmianami w białoruskim prawie dotyczącym przebywania w strefie granicznej. Białoruś złagodziła kodeks wykroczeń administracyjnych poprzez zniesienie m.in. kary za nielegalne przebywanie w strefie przygranicznej, a w czerwcu 2021 r. w trakcie kryzysu granicznego białoruskie MSZ poinformowało o zawieszeniu wykonywania umowy o readmisji z UE w odpowiedzi na nałożone przez nich sankcje⁷. Natomiast w sierpniu 2021 r. około 2100 osób próbowało siłowo przekroczyć polsko-białoruski odcinek granicy państwowej ochraniany przez Podlaski Oddział Straży Granicznej.

Latem 2021 r. na granicy zewnętrznej UE z Białorusią pojawiło się nowe zjawisko, które zostało skategoryzowane jako instrumentalizacja migracji. Instrumentalizacja migracji ma wiele wymiarów i odbywa się na wielu poziomach⁸. „Instrumentalizacja migrantów to sytuacja, w której państwo trzecie wywołuje nieuregulowane przepływy migracyjne do Unii, aktywnie zachęcając do przemieszczania się obywateli państw trzecich na granice zewnętrzne, na swoje terytorium lub ze swojego terytorium, a następnie na te granice zewnętrzne, lub ułatwiając to przemieszczanie się, w przypadku, gdy takie działania wskazują na to, że państwo trzecie zamierza zdestabilizować Unię lub państwo członkowskie, oraz gdy charakter takich działań może zagrozić podstawowym funkcjom państwa, w tym jego integralności terytorialnej, utrzymaniu porządku publicznego lub ochronie bezpieczeństwa narodowego”⁹. Praktyka tzw. instrumentalizacji migrantów została wykorzystana przez reżim Aleksandra Łukaszenki do sprawdzenia zdolności Polski,

---

⁶ M. Konieczny, *Operacja „Śluza” – kryzys uchodźczy związany z przerzutem nielegalnych migrantów przez polsko-białoruską granicę*, „Roczniki Administracji i Prawa” 2022, XX, z. 2, s. 92

⁷ K. Wysocki, *Wpływ zarządzania refleksyjnego na eskalację kryzysu migracyjnego na granicy Białorusi z Unią Europejską*, „Cybersecurity and Cybercrime” 2024, Tom 1(3), s. 6-7.

⁸ A. Nitzke, *Instrumentalizacja migracji proceduralizacja versus humanizacja polityki azylowej Unii Europejskiej*, „Politeja” 2024, nr 1(88/1), s. 241.

⁹ *Wniosek. Rozporządzenie w sprawie sytuacji instrumentalizacji w obszarze migracji i azylu*, Strasburg, 14 XII 2021 r., COM(2021) 890 final.

Litwy i Łotwy do ochrony ich granic państwowych, a przy tym przetestowania skuteczności Unii Europejskiej w reagowaniu na tego typu napięcia i zagrożenia¹⁰.

Autorzy artykułu poddali analizie dostępne dane statystyczne opracowane przez Straż Graniczną. Poniższa tabela przedstawia cudzoziemców z podziałem na obywatelstwa zatrzymanych bezpośrednio na linii granicy państwowej, w strefie nadgranicznej oraz poza strefą, którzy przekroczyli bądź usiłowali wbrew przepisom prawa przekroczyć polsko-białoruską granicę państwową. Z przygotowanych przez Straż Graniczną danych autorzy artykułu wnioskują, że w latach 2021-2024 na polsko-białoruskim odcinku granicy państwowej w kierunku do Polski najliczniejszą grupę zatrzymanych stanowili migranci z Bliskiego Wschodu i Afryki, obywatele: Iraku (1754), Syrii (802), Afganistanu (711), Somalii (559), Etiopii (491), Erytrei (462), Jemenu (245), Sudanu (222), Iranu (187) oraz obywatele innych państw w liczbie mniejszej niż kilkudziesięciu cudzoziemców. Poniżej w tabeli 1 przedstawiono liczbę cudzoziemców zatrzymanych/ujawnionych przez Straż Graniczną za przekroczenie granicy państwowej wbrew przepisom prawa lub usiłowanie przekroczenie granicy państwowej wbrew przepisom prawa z Białorusi do RP.

Tabela 1. Cudzoziemcy zatrzymani/ujawnieni przez Straż Graniczną za przekroczenie granicy państwowej wbrew przepisom prawa lub usiłowanie przekroczenie granicy państwowej wbrew przepisom prawa z Białorusi do RP

Obywatelstwo	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	Suma
Afganistan	447	25	88	151	711
Erytrea	0	0	9	453	462
Etiopia	4	2	14	471	491
Irak	1557	167	16	14	1754
Iran	55	40	35	57	187
Jemen	19	15	23	188	245
Somalia	68	3	38	450	559
Sudan	2	22	11	187	222
Syria	272	79	86	365	802
Pozostałe obywatelstwa	439	223	221	232	1115

Źródło: opracowanie własne na podstawie statystyki Straży Granicznej za lata 2021, 2022, 2023, 2024.

Analiza danych dotyczących liczby migrantów zatrzymanych na granicy polsko-białoruskiej w latach 2021-2024 pokazuje wyraźne różnice w skali migracji w zależności od narodowości. Najliczniejszą grupę stanowili obywatele Iraku, których liczba w 2021 roku wynosiła aż 1557 osób, lecz w kolejnych latach drastycznie spadła, osiągając zaledwie 14 zatrzymań w 2024 roku. Spadek ten może być wynikiem zmian w polityce wizowej, skuteczniejszej kontroli granicznej lub zmiany tras migracyjnych. Podobna tendencja dotyczy obywateli Afganistanu i Syrii, których liczba zatrzymań również znacząco zmniejszyła się po 2021 roku, co może sugerować zarówno zmiany w metodach przemytu, jak i skuteczniejsze działania prewencyjne służb granicznych.

¹⁰ A. Gruszcak, *Kryzysy migracyjne w Europie po 2015 r.: zaściankowość w trzech odsłonach*, [w:] *Deinstytucjonalizacja polityk publicznych a wojna w Ukrainie i wyzwania migracyjne w Polsce*, (red.) K. Jasiecki, M. Pacek, Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2023, s. 237.

Zupełnie odwrotną tendencję zaobserwowano w przypadku migrantów z Erytrei, Etiopii i Somalii, gdzie liczba zatrzymań wzrosła, zwłaszcza w 2024 roku. Szczególnie zauważalny jest gwałtowny wzrost w przypadku Erytrei, gdzie w latach 2021-2023 odnotowano minimalną liczbę zatrzymań, natomiast w 2024 roku liczba ta wzrosła do 453 osób. Może to wskazywać na nowe szlaki migracyjne prowadzące przez Białoruś oraz zwiększoną mobilizację migrantów z tego regionu Afryki. Podobny wzrost można zaobserwować w przypadku obywateli Etiopii i Somalii, co sugeruje, że region Afryki Wschodniej staje się coraz ważniejszym źródłem migracji do Europy.

Dane te pokazują również, że liczba migrantów z Iranu i Jemenu utrzymuje się na stosunkowo niskim poziomie, ale nie wykazuje wyraźnych spadków ani wzrostów, co może oznaczać, że migracja z tych krajów jest stabilna, choć nie tak masowa jak w przypadku Iraku czy Afganistanu. Warto zauważyć także istotną grupę migrantów określoną jako „pozostałe obywatelstwa”, których liczba w analizowanym okresie wynosiła łącznie 1115 osób. Wskazuje to na dużą różnorodność krajów pochodzenia migrantów, którzy próbują nielegalnie przekroczyć granicę, co może sugerować rosnącą globalizację szlaków migracyjnych oraz wykorzystanie Białorusi jako punktu tranzytowego dla migrantów z różnych regionów świata.

Analiza przedstawionych danych wskazuje na dynamiczne zmiany w strukturze narodowościowej migrantów zatrzymanych na granicy polsko-białoruskiej. Widoczny jest wyraźny spadek migracji z Bliskiego Wschodu, zwłaszcza z Iraku i Afganistanu, przy jednoczesnym wzroście liczby migrantów z Afryki Wschodniej. Trendy te mogą być wynikiem zmieniającej się polityki migracyjnej państw tranzytowych, działań służb granicznych oraz zmiennych warunków geopolitycznych, które wpływają na decyzje migrantów dotyczące wyboru trasy do Europy.

Zdaniem autorów dynamika i struktura migracji na granicy polsko-białoruskiej w latach 2021-2024 uwarunkowana jest zarówno czynnikami politycznymi, gospodarczymi, jak i migracyjnymi. Z jednej strony obserwuje się wyraźny spadek liczby migrantów z państw Bliskiego Wschodu, takich jak Irak, Afganistan czy Syria. Zjawisko to może być wynikiem ograniczenia wydawania wiz, zaostrzenia przepisów granicznych oraz skuteczniejszych działań służb państw członkowskich UE. Z drugiej strony rośnie udział migrantów pochodzących z Afryki Wschodniej – w szczególności z Erytrei, Etiopii i Somalii – co świadczy o przekształcaniu się szlaków migracyjnych i rosnącym znaczeniu nowych regionów jako źródeł nieregularnych przepływów ludności.

U podstaw tych zmian leżą głębokie procesy geopolityczne i społeczno-gospodarcze. Kryzysy polityczne, konflikty zbrojne oraz represyjne reżimy w państwach pochodzenia migrantów prowadzą do przymusowych migracji, które są następnie wykorzystywane przez państwa trzecie – takie jak Białoruś – w celach strategicznych. Kluczowe znaczenie ma tu zjawisko instrumentalizacji migracji, rozumiane jako celowe wywoływanie presji migracyjnej na granicach Unii Europejskiej w celu destabilizacji politycznej, wywierania wpływu na decyzje unijne lub osłabienia solidarności między państwami członkowskimi.

Istotnym czynnikiem pozostają również uwarunkowania ekonomiczne – strukturalne ubóstwo, brak dostępu do edukacji i opieki zdrowotnej, a także konsekwencje zmian klimatycznych – które nasilają migrację z obszaru Afryki Subsaharyjskiej. Na poziomie systemowym negatywne skutki potęguje brak spójnego mechanizmu zarządzania kryzysowego w polityce migracyjnej UE, co utrudnia skuteczne reagowanie na presję hybrydową. W konsekwencji migracja staje się nie tylko wyzwaniem humanitarnym, lecz także narzędziem wpływu politycznego i destabilizacji granic Unii Europejskiej, wymagającym kompleksowej, skoordynowanej odpowiedzi.

PRZESTĘPCZOŚĆ ZORGANIZOWANA A MECHANIZMY INSTRUMENTALIZACJI MIGRACJI

Swoboda przepływu osób, kapitału, towarów i usług w Unii Europejskiej mają korzystny wpływ na rozwój danego państwa, jednocześnie zwiększając ryzyko wystąpienia zagrożenia związanego z przemytem ludzi. Główny wpływ na skalę przemytu osób ma jego opłacalność, a jego dodatkowymi przyczynami wzrostu są ściśle ze sobą powiązane czynniki natury społecznej i ekonomicznej¹¹. Przez terytorium Polski przebiegają kanały przerzutowe ludzi do Europy Zachodniej i Skandynawii¹². W związku z powyższym polsko-białoruski odcinek granicy państwowej stanowiący zewnętrzną granicę UE pokazuje, jak istotną rolę odgrywa Polska w kształtowaniu bezpieczeństwa Unii Europejskiej w ujęciu holistycznym oraz w aspekcie kontroli migracji¹³.

Przerzutem ludzi z Polski do Europy Zachodniej zajmują się zarówno pojedyncze osoby, grupy od dwóch do kilku osób, nieparające się tą działalnością systematycznie, zorganizowane grupy przestępcze systematycznie zaangażowane w przemyt osób, a także zorganizowane grupy przestępcze (multiprzestępcze), które posiadają zarówno kontrolę na określonym terytorium, jak i wpływy¹⁴. Wraz ze wzrostem kryzysu migracyjnego na polsko-białoruskim odcinku granicy państwowej pojawiły się zorganizowane grupy przestępcze chętne do przewozu migrantów z Polski do Europy Zachodniej. Sposoby działania grup przestępczych zajmujących się tym procederem są nieustannie doskonalone w celu maksymalizacji zysków i charakteryzują się:

- wnikliwym wyborem wykonawców przemytu/transportu migrantów przez granicę;
- egzekwowaniem odpowiedzialności za wykonanie powierzonych zadań;
- widocznym podziałem odpowiedzialności za realizację zadania;
- wykorzystywaniem nowoczesnego oraz wysokiej klasy sprzętu technicznego, ułatwiającego rozpoznawanie i omijanie systemów ochronnych państwa oraz różnych rodzajów

---

¹¹ R. Woźniak, D. Sowulewski, *Formy przemytu, skala zjawiska i poziom ujawnień*, [w:] *Zwalczanie przemytu. Zbiór dobrych praktyk. Różne perspektywy – wspólny cel*, (red.) E. W. Pływaczewski, E. Kowalewska-Borys, Difin, Warszawa 2013, s. 39.

¹² R. Mroczek, *Transgraniczny charakter przestępstwa handlu ludźmi. Zagadnienia prawnokarne i kryminologiczne*, Difin, Warszawa 2024, s. 317.

¹³ P. Olbrycht, *Bezpieczeństwo Rzeczypospolitej Polskiej w kontekście sytuacji na granicy polsko-białoruskiej w okresie sierpień-grudzień 2021 roku – możliwości prawne i podjęte działania*, „Polityka i Społeczeństwo” 2022, 2(20), s. 152.

¹⁴ A. Hołub, B. Tomaszewska-Hołub, *Uchodźcy XXI wieku. Przestrzeń zagrożeń – przestrzeń wyzwań*, „Nowa Polityka Wschodnia” 2022, 4(35), s. 35.

środków transportu, bardzo często posiadających specjalnie skonstruowane i ukryte skrytki w celu przewozu nielegalnych imigrantów;

- starannie planowaną koncepcją oraz niezbędnym zakresem wiedzy potrzebnym do wykonania działań¹⁵.

Do nielegalnego przekraczania granic dochodzi głównie przy współdziałaniu zorganizowanych grup przestępczych. Organizują one transport na wszystkich etapach podróży, tymczasowe schronienie w państwach tranzytowych, zaopatrują migrantów w przerobione lub podrobione dokumenty. Tylko nieliczni podejmują próbę indywidualnego i samodzielnego dotarcia do kraju docelowego¹⁶.

Jak podaje Straż Graniczna, osoby zamieszane w proceder przerzutu nielegalnych migrantów początkowo przyjeżdżali własnymi samochodami. Natomiast później zaczęli wypożyczać samochody dostawcze na terenie Polski. Wynajmowali również kierowców, którym za kurs z Podlasia do Niemiec płacili 4 tys. zł. Natomiast od cudzoziemców za zorganizowany przerzut z ich kraju do jednego z państw w Europie pobierali opłatę w wysokości od 10 tys. do 13 tys. dolarów¹⁷.

Od stycznia do czerwca 2024 roku Straż Graniczna zatrzymała 357 organizatorów nielegalnego przekroczenia granicy i ich pomocników, co stanowi średnio 59 przemytników miesięcznie. Spośród 357 zatrzymanych w 2024 roku organizatorów i kurierów, 202 ujęto na Podlasiu¹⁸. Pomimo zwiększonej liczby Straży Granicznej, Policji i żołnierzy oraz uszczelnienia granicy do Niemiec ciągle docierają nielegalni imigranci.

Na podstawie danych statystycznych autorzy artykułu stwierdzili, że w latach 2021-2024 na granicy z Niemcami Straż Graniczna zatrzymała/ujawniała 6339 cudzoziemców, którzy przekroczyli bądź usiłowali przekroczyć granicę państwową z Polski do Niemiec. Najliczniejszą grupę zatrzymanych stanowili migranci z Bliskiego Wschodu i Afryki, obywatele: Syrii (1272), Iraku (577), Afganistanu (573), Jemenu (160), Erytrei (138), Iranu (129) oraz Somalii (105). Szczegółowe dane cudzoziemców zatrzymanych/ujawnionych przez Straż Graniczną za przekroczenie granicy państwowej wbrew przepisom prawa lub usiłowanie przekroczenie granicy państwowej wbrew przepisom prawa z Polski do Niemiec autorzy artykułu przedstawili poniżej na wykresie 1.

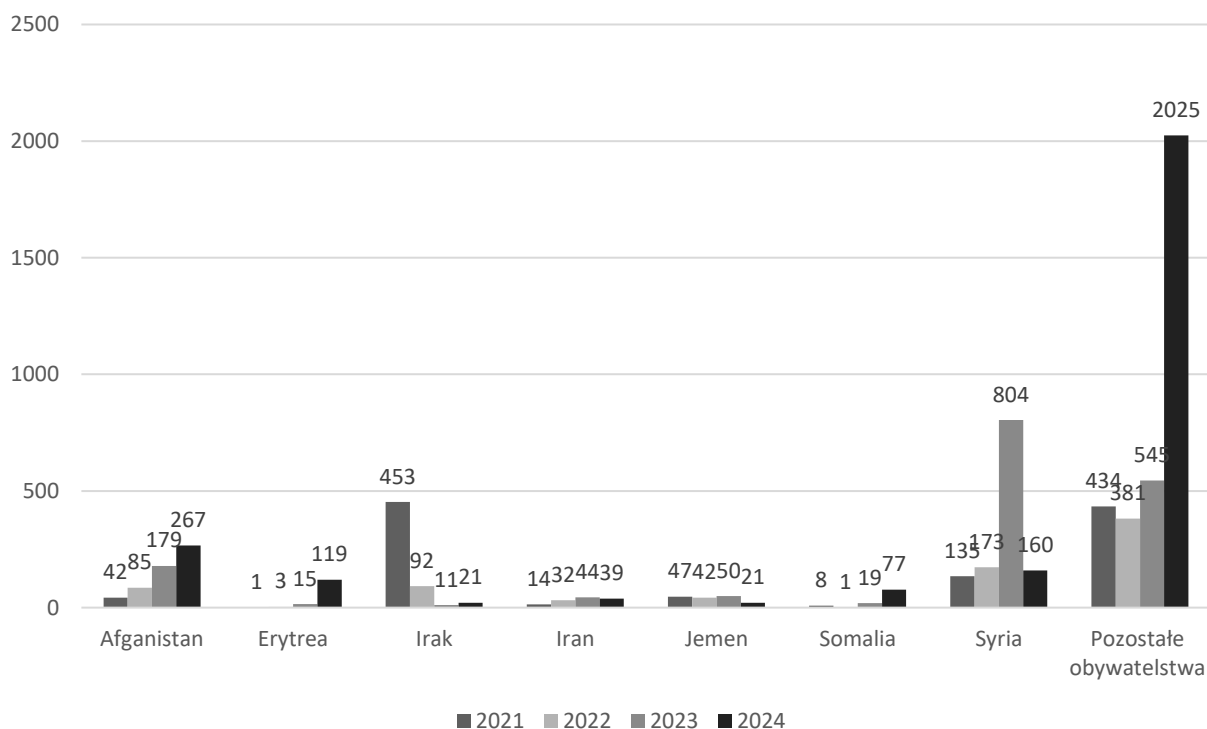
---

¹⁵ B. Wiśniewski, R. Jakubczak, *System ochrony granicy państwowej Rzeczypospolitej Polskiej. Stan obecny i prognozy na przyszłość*, Wyższa Szkoła Policji, Szczytno 2015, s. 52.

¹⁶ E. Ordyniec, R. Ordyniec, M. Oskierko, *Problem nielegalnych migracji na lądowym odcinku wschodniej granicy Unii Europejskiej*, [w:] *Odporność Społeczeństwa, państwa na zagrożenia hybrydowe*, (red.) L. Elak, T. Zieliński, Z. Ciekanowski, S. Żurawski, Menedżerska Akademia Nauk Stosowanych w Warszawie, Chełm 2023, s. 451.

¹⁷ K. Szwed, *Przemycali ludzi, a teraz grozi im nawet 12 lat więzienia*, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/10993,Przemycali-ludzi-a-teraz-grozi-im-nawet-12-lat-wiezienia.html?search=4416600> (16.03.2025).

¹⁸ *Przemyt ludzi wyhamował. Migrantom rządziej udaje się przedostać od strony Białorusi*, <https://www.rp.pl/przesteczosc/art40712881-przemyt-ludzi-wyhamowal-migrantom-rzadzziej-udaje-sie-przedostac-od-strony-bialorusi> (15.03.2025).

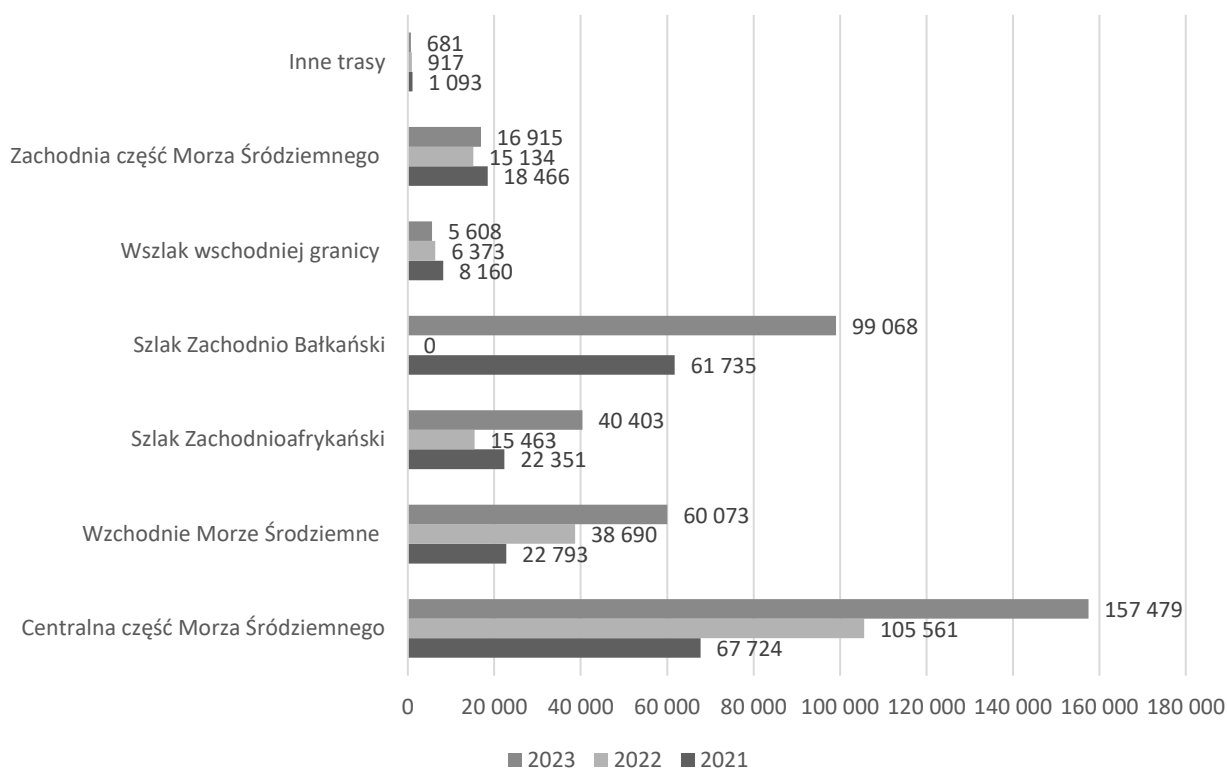
Wykres 1. Liczba cudzoziemców zatrzymanych/ujawnionych przez Straż Graniczną za przekroczenie granicy państwowej wbrew przepisom prawa lub usiłowanie przekroczenie granicy państwowej wbrew przepisom prawa z Polski do Niemiec
Źródło: opracowanie własne na podstawie statystyki Straży Granicznej za lata 2021, 2022, 2023, 2024

Rok 2023 przyniósł kolejny wzrost presji migracji nieuregulowanej, który w dużym stopniu odzwierciedlał coraz większe turbulencje geopolityczne w sąsiedztwie Europy. W 2023 r. na zewnętrznych granicach UE wykryto ponad 442 000 nielegalnych przekroczeń granicy (IBC)²: około 380 000 przy wjeździe i 62 000 przy wyjeździe. Liczba wykrytych przypadków przy wjeździe wzrosła o 17% w stosunku do roku 2022, co czyni rok 2023 trzecim z rzędu rokiem ze znacznym wzrostem liczby nielegalnych wjazdów¹⁹. W związku z nielegalną migracją 16 października 2023 r. Niemcy na lądowych granicach z Austrią, Czechami, Polską i Szwajcarią tymczasowo wznowili kontrolę graniczną osób i środków transportu²⁰. Zdaniem niemieckich władz powrót kontroli granicznych ma ograniczyć nieuregulowaną migrację, zapewnić bezpieczeństwo wewnętrzne kraju oraz ochronę przed terroryzmem i przestępczością transgraniczną na wewnętrznych granicach Strefy Schengen. W związku ze wzrostem presji migracyjnej 16 września 2024 r. nie tylko przedłużono o kolejny rok kontrolę graniczną z Austrią, Czechami, Polską i Szwajcarią, ale rozszerzono kontrolę graniczną na wszystkich granicach lądowych Niemiec z Francją, Luksemburgiem, Holandią, Belgią i Danią.

Na wykresie 2 przedstawiono wykrycia przypadków nielegalnego przekroczenia granicy na granicach zewnętrznych UE.

¹⁹ *Annual Brief 2023*, Frontex.

²⁰ Stałe kontrole na granicy z Niemcami od 16 września 2024 r. Ile potrwają? Problem dla firm i pracowników - Infor.pl, <https://www.infor.pl/prawo/nawosci-prawne/6694873,stałe-kontrole-na-granicy-z-niemcami-od-16-wrzesnia-2024-r-ile-potrwa-ja-problem-dla-firm-i-pracownikow.html> (16.03.2025).

Wykres 2. Wykrycia przypadków nielegalnego przekroczenia granicy na granicach zewnętrznych UE
 Źródło: pracowanie własne na podstawie Annual Brief 2023, Frontex

W 2024 r. liczba nielegalnych przekroczeń granic zewnętrznych Unii Europejskiej osiągnęła łączną liczbę nieco ponad 239 000. Oznacza to spadek o 38% w porównaniu z danymi z 2023 r. i najniższy poziom od 2021 r.²¹. Natomiast nie na wszystkich trasach obserwowano te same trendy, ponieważ wzorce zmieniały się dynamicznie na całym kontynencie:

- szlak środkowośroziemnomorski: liczba przepraw spadła o 59% z powodu mniejszej ilości wyjazdów z Tunezji i Libii. Pomimo znacznego spadku na tej trasie nadal występowało około 67 000 przepraw, co jest drugim co do wielkości wynikiem spośród wszystkich tras;
- szlak zachodniobałkański: gwałtowny spadek o 78%, zdecydowane wysiłki państw regionu na rzecz powstrzymania tego napływu;
- szlak wschodniośroziemnomorski: liczba wykrytych zagrożeń wzrosła o 14% do 69 400 z ich z powodu nowych korytarzy ze wschodniej Libii głównie z Syrii, Afganistanu i Egiptu;
- szlak zachodnioafrykański: Wyspy Kanaryjskie odnotowały 18% wzrost liczby przybyłych do prawie 47 000, co stanowi najwyższy wynik od czasu Frontexu Gromadzenie danych rozpoczęło się w 2009 r. Było to napędzane przez odejścia z Mauretanii, mimo że przepływy z innych punktów wyjścia zmniejszyły się;
- szlak Wschodnich Granic: trzykrotny wzrost odnotowano przekroczenia granicy, głównie wzdłuż granic z Ukrainą i Białorusią;

²¹ Digital Leaflet 2024, Frontex, <https://www.frontex.europa.eu/2024-in-brief/> (16.03.2025).

- Kanał La Manche: wzrosła liczba wykrytych prób przekroczenia granicy z Wielką Brytanią nieznacznie, o 9% w porównaniu z 2023 rokiem²².

Podsumowując, w kolejnych latach europejskie zarządzanie granicami będzie nadal stawać czoła bardzo trudnym warunkom geopolitycznym, charakteryzującym się potencjalnym wzrostem przepływów migracyjnych i przestępczości transgranicznej. Przestępczość zorganizowana stanowi jeden z kluczowych elementów współczesnej wojny hybrydowej, ponieważ jej działania często mieszają się z szeroko pojętym działaniem państwowym w celu destabilizacji regionów, wpływania na decyzje polityczne i podważania porządku prawnego. Grupy przestępcze, korzystając z luk w systemach prawnych i instytucjach, realizują nielegalne interesy, które mogą być wykorzystywane do osiągnięcia celów geopolitycznych, takich jak destabilizacja państw, manipulacja migracją czy zakłócanie gospodarek.

Przestępczość zorganizowana jako narzędzie wojny hybrydowej wykorzystuje takie środki, jak przemyt ludzi, handel narkotykami, pranie pieniędzy oraz dezinformacja, by wzmocnić wpływy i osłabić bezpieczeństwo państw, w tym Unii Europejskiej²³. Takie działania, często trudne do przypisania do konkretnego podmiotu państwowego, mogą prowadzić do znaczących napięć wewnętrznych i zewnętrznych, zwłaszcza, gdy organizacje przestępcze współpracują z państwami, które chcą wykorzystać te metody do wywierania presji na inne kraje (np. przerzut migrantów czy rozprzestrzenianie ekstremistycznych ideologii).

Zdaniem autorów działalność zorganizowanych grup przestępczych na granicy polsko-białoruskiej stanowi integralny element szerszej strategii wojny hybrydowej wymierzonej w bezpieczeństwo Unii Europejskiej. Grupy te nie tylko realizują własne cele ekonomiczne poprzez przemyt ludzi, lecz także odgrywają istotną rolę w mechanizmie instrumentalizacji migracji wykorzystywanej przez państwa trzecie – zwłaszcza reżim białoruski – do wywierania presji na państwa członkowskie UE. Działania przestępcze, choć formalnie niezależne, wpisują się w politykę destabilizacji prowadzoną poniżej progu otwartego konfliktu zbrojnego. Ich aktywność ułatwia nielegalne przekraczanie granic, pogłębiając chaos migracyjny i dezorganizując systemy ochrony granic zewnętrznych Unii.

Wnioski płynące z analizy tego zjawiska pokazują, że, aby skutecznie przeciwdziałać przestępczości zorganizowanej jako elementowi wojny hybrydowej, konieczne jest nie tylko zaostrzenie działań służb porządkowych, ale także rozwój strategii prewencyjnych, które mogą zapobiegać wykorzystywaniu takich metod destabilizacji przez państwa o wrogich intencjach. Przeciwdziałanie przemytowi ludzi i innym formom przestępczości hybrydowej wymaga silniejszej współpracy międzynarodowej, lepszej wymiany informacji wywiadowczych oraz bardziej zintegrowanego podejścia do ochrony granic i infrastruktury krytycznej.

---

²² Ibidem.

²³ L. Elak, M. Oskierko, S. Żurawski, *Security management during the migration crisis on the polish-belarusian border*, Proceedings of the 66th International Scientific Conference of Daugavpils University. Part B “Social Sciences”. Daugavpils Universitāte, Daugavpils 2024, s. 20.

REAKCJE INSTYTUCJONALNE UE NA ZAGROŻENIA HYBRYDOWE WYNIKAJĄCE Z MIGRACJI

Według K. Chochowskiego zjawisko hybrydyzacji należy postrzegać jako współlistnienie elementów „starych” i „nowych” wojen, klasycznych konfliktów zbrojnych i wojen „ponowoczesnych”, starcia narodowych armii i konfliktów asymetrycznych, super technologii wojskowych i prymitywnych broni, walki o terytoria i zasoby oraz sporów o tożsamość i wartości, konfrontacji zaściankowości i kosmopolityzmu²⁴. W tym ujęciu zagrożenia hybrydowe stanowią złożone i skoordynowane działania łączące różne metody i narzędzia²⁵, dlatego przeciwdziałanie zagrożeniom hybrydowym jest jednym z głównych wyzwań strategicznych UE, które wyznacza kierunki rozwoju zdolności Unii w dziedzinie bezpieczeństwa międzynarodowego²⁶. UE coraz bardziej intensyfikuje działania mające na celu przeciwdziałanie zagrożeniom hybrydowym, które stanowią współczesne wyzwanie dla bezpieczeństwa międzynarodowego. Zagrożenia te obejmują działania z pogranicza tradycyjnych form konfliktów, takie jak cyberataki, dezinformacja, instrumentalizacja migracji czy sabotaż infrastruktury krytycznej, a także manipulacje informacyjne w celu destabilizacji procesów demokratycznych.

Zdaniem autorów artykułu współczesne działania hybrydowe realizowane przez Federację Rosyjską i Białoruś wobec państw Unii Europejskiej i NATO przybrały postać złożonej, wielowymiarowej presji wymierzonej przede wszystkim w wschodnią flankę sojuszu euroatlantyckiego. Charakterystyczną cechą tych operacji jest jednoczesne wykorzystywanie środków militarnych, politycznych, informacyjnych, migracyjnych, ekonomicznych oraz cybernetycznych, których nadrzędnym celem jest osłabienie zdolności reagowania państw Zachodu, destabilizacja porządku społeczno-politycznego oraz wymuszenie ustępstw dyplomatycznych.

Autorzy uważają, że jednym z najbardziej wyrazistych przykładów takich działań było instrumentalne wykorzystanie presji migracyjnej, zainicjowane przez reżim Aleksandra Łukaszenki w 2021 roku w ramach reaktywowanej Operacji „Śluza”. Migrantom oferowano pakiety turystyczne obejmujące przelot, wizę, zakwaterowanie i transport do granicy z Polską lub Litwą. Całość operacji wspierana była przez siatki przemytnicze oraz szeroko zakrojoną kampanię dezinformacyjną prowadzoną w mediach społecznościowych. Celem tych działań było wywołanie sztucznego kryzysu migracyjnego na zewnętrznych granicach UE i NATO oraz podważenie wizerunku służb granicznych jako brutalnych i niehumanitarnych.

W wymiarze politycznym działania te miały wyraźnie instrumentalny charakter. Władze białoruskie dążyły do wzmocnienia pozycji Aleksandra Łukaszenki na arenie międzynarodowej, w tym do wymuszenia zniesienia unijnych sankcji. Z kolei Rosja, wykorzystując eskalację

---

²⁴ K. Chochowski, *Kryzys na granicy polsko-białoruskiej jako przejaw wojny hybrydowej. Zagadnienia administracyjnoprawne*, „Roczniki Nauk Społecznych KUL” 2021, 13(4), s. 97.

²⁵ M. Oskierko, S. Żurawski, I. Lasek-Surowiec, A. Dalba-Gołaszewska, M. Ciekanski, *Crisis management as an important element of the state's preparation for hybrid threats*, Proceedings of the 66th International Scientific Conference of Daugavpils University. Part B “Social Sciences”. Daugavpils Universitāte, Daugavpils, 2024, s. 58.

²⁶ F. Bryjka, *Rozwój unijnych zdolności do zwalczania zagrożeń hybrydowych*, „PISM Strategic File” 2022, 9(117), s. 1.

napięcia, starała się występować w roli mediatora, co służyło wzmocnieniu jej pozycji geopolitycznej i jednocześnie pozwalało na pogłębianie kontroli nad Białorusią. Działania te umożliwiały także odwracanie uwagi społeczności międzynarodowej od agresywnych działań Kremla na Ukrainie.

W wymiarze militarnym działania hybrydowe objawiły się poprzez demonstracje siły zbrojnej, takie jak manewry wojskowe „Zapad 2021”, które symulowały działania ofensywne wobec państw członkowskich NATO. Równolegle dochodziło do licznych incydentów granicznych, takich jak naruszenia przestrzeni powietrznej przez białoruskie śmigłowce czy przeloty rosyjskich balonów i rakiet manewrujących. Dodatkowe zagrożenie stanowiła obecność najemników Grupy Wagnera, którzy mogli być wykorzystywani do prowokacji i sabotażu wobec infrastruktury krytycznej.

Działania hybrydowe miały również wyraźny wymiar informacyjny. Zorganizowane kampanie dezinformacyjne i propagandowe były ukierunkowane na kompromitowanie Polski, Litwy i Łotwy na arenie międzynarodowej. W tym celu rozpowszechniano narracje dotyczące rzekomego nieludzkiego traktowania migrantów, wykorzystywano zmanipulowane materiały medialne oraz organizowano prowokacje czy publiczne wystąpienia, chociażby Emila Czecko, dezertera z Wojska Polskiego. Kulminacją tych działań był cyberatak na Polską Agencję Prasową.

Nie bez znaczenia był także wymiar ekonomiczny rosyjsko-białoruskich działań hybrydowych. Polska przeznaczyła miliardy złotych na budowę zapory fizycznej i elektronicznej. Podobne inwestycje infrastrukturalne realizowały Litwa, Łotwa, Estonia i Finlandia. Łączne koszty w skali regionu sięgają setek milionów euro.

Jednym z istotnych elementów reakcji UE było ustanowienie nowych mechanizmów sankcji wobec podmiotów zaangażowanych w działania hybrydowe, w szczególności w kontekście agresywnych działań Rosji. Wprowadzone sankcje obejmują zamrażanie aktywów i zakazy wizowe wobec osób i podmiotów, które uczestniczą w działaniach takich jak manipulacje informacjami, akty cybernetyczne czy naruszanie praworządności. Te środki mają zapobiegać dalszym destabilizującym kampaniom i wzmacniać bezpieczeństwo wewnętrzne Unii²⁷. W maju 2024 roku UE ogłosiła powstanie Zespołów Szybkiego Reagowania na Zagrożenia Hybrydowe (HRRT). Zespoły te, złożone z ekspertów z państw członkowskich, mają wspierać kraje w przeciwdziałaniu zagrożeniom hybrydowym, oferując szybkie wsparcie w sytuacjach kryzysowych. Utworzenie HRRT, zapowiedziane w „Kompasie Strategicznym UE”, jest odpowiedzią na zwiększone ryzyko cyberataków i dezinformacji oraz oznaką solidarności państw członkowskich wobec nowych wyzwań²⁸.

---

²⁷ *Nowy reżim sankcji: Unia Europejska odpowiada na kampanie hybrydowe Rosji - Polska w Unii Europejskiej*, Portal Gov.pl, <https://www.gov.pl/web/ue/nowy-rezim-sankcji-unia-europejska-odpowiada-na-kampanie-hybrydowe-rosji> (16.03.2025).

²⁸ *Zagrożenia hybrydowe: Rada toruje drogę do rozmieszczenia zespołów szybkiego reagowania - Consilium*, <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2024/05/21/hybrid-threats-council-paves-the-way-for-deploying-hybrid-rapid-response-teams/> (16.03.2025).

Istotnym krokiem było także przyjęcie aktu dotyczącego cyberodporności, który wprowadza wymogi projektowania bezpiecznego oprogramowania i sprzętu, oraz aktu o cybersolidarności, wzmacniającego zdolności państw członkowskich w reagowaniu na wielkoskalowe incydenty cybernetyczne. Te regulacje są odpowiedzią na wzrost liczby cyberataków w ostatnich latach i mają na celu poprawę koordynacji w zakresie bezpieczeństwa w całej Unii.

Unia stara się także przeciwdziałać radykalizacji i dezinformacji poprzez współpracę z platformami internetowymi, które są zobowiązane do szybkiego usuwania treści ekstremistycznych, oraz poprzez wsparcie finansowe i organizacyjne w ochronie przestrzeni publicznej. Te działania pokazują kompleksowe podejście UE do zagrożeń hybrydowych, które uwzględnia zarówno aspekt technologiczny, jak i społeczny²⁹. UE podkreśla wielowymiarowość zagrożeń hybrydowych wykorzystujących środki przymusu i dywersyjne wymierzone w krytyczne słabe punkty³⁰. Zagrożenia hybrydowe rozciągają się od ataków cybernetycznych na krytyczne systemy informacyjne, przez zakłócanie usług krytycznych, do podważania zaufania społecznego do instytucji rządowych i pogłębiania podziałów społecznych³¹.

Autorzy artykułu skuteczność unijnych działań oceniają jako umiarkowaną. Z jednej strony zauważalny jest pozytywny efekt w postaci spadku liczby nielegalnych przekroczeń granicy zewnętrznej UE w 2024 r., poprawy infrastruktury ochrony granic (np. zapory fizyczne na granicy polsko-białoruskiej) oraz zwiększenia spójności działań informacyjnych i prawnych. Z drugiej strony należy jednak zauważyć, że działania te miały w dużej mierze charakter reaktywny i były podejmowane dopiero po wystąpieniu zagrożenia.

Ponadto ich zdaniem wdrożenie unijnych środków napotyka na szereg wyzwań politycznych, prawnych i operacyjnych. Na poziomie politycznym podstawowym problemem pozostaje brak jednomyślności państw członkowskich co do kierunku i zakresu polityki migracyjnej oraz solidarności w zakresie relokacji migrantów. Różnice interesów pomiędzy państwami „frontowymi” (takimi jak Polska, Litwa, Łotwa) a krajami Europy Zachodniej skutkują niespójnością działań. Dodatkowo UE nie wypracowała dotąd zintegrowanego mechanizmu zarządzania kryzysowego w obszarze migracji, co utrudnia koordynację odpowiedzi na zagrożenia hybrydowe.

Zdaniem autorów artykułu na poziomie operacyjnym szczególnym wyzwaniem jest ograniczona interoperacyjność pomiędzy służbami państw członkowskich, niedostateczna infrastruktura Frontexu oraz zależność od państw trzecich w zakresie kontroli szlaków migracyjnych (np. porozumienie z Turcją, Tunezją czy Libią). Ryzykownym rozwiązaniem pozostaje nadmierne poleganie na instrumentach sankcyjnych – choć są one niezbędnym elementem presji politycznej, to ich efektywność jest ograniczona, a w niektórych przypadkach mogą prowadzić do eskalacji konfliktu, jak miało to miejsce po zawieszeniu umowy o readmisji przez Białoruś. Podobne

---

²⁹ Unijny akt dotyczący cyberodporności. Kształtowanie cyfrowej przyszłości Europy, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/pl/policies/cyber-resilience-act> (16.03.2025).

³⁰ H. Wyrębek, *Zagrożenia hybrydowe bezpieczeństwa informacyjnego państwa*, „Polityka i Społeczeństwo” 2023, 21(1), s. 320.

³¹ P. Szymański, *NATO i Unia Europejska wobec zagrożeń hybrydowych*, „Ośrodek Studiów Wschodnich” 2020, nr 328, s. 1.

ryzyka wiąże się z zależnością od współpracy międzynarodowej – brak gwarancji trwałości porozumień oraz wykorzystywanie przez państwa trzecie mechanizmów szantażu migracyjnego (np. Turcja w 2020 r.) ograniczają skuteczność długofalowych działań UE.

Ograniczenia działań unijnych wynikają również z braku spójnej, długoterminowej strategii przeciwdziałania wojnie hybrydowej. Pomimo deklarowanego kompleksowego podejścia działania UE wciąż są rozproszone – osobno traktuje się kwestie migracji, cyberbezpieczeństwa, dezinformacji i przestępczości zorganizowanej. Brak również odniesienia do synergii działań Unii z innymi organizacjami międzynarodowymi, w szczególności NATO. Tymczasem skuteczna reakcja na zagrożenia hybrydowe wymaga ścisłej współpracy między tymi strukturami, zwłaszcza w zakresie ochrony infrastruktury krytycznej i wymiany informacji wywiadowczych. Istotnym ograniczeniem pozostaje również niedostateczne zaangażowanie w długofalowe rozpoznawanie źródeł migracji, w tym kryzysów humanitarnych, zmian klimatycznych i destabilizacji gospodarczej w państwach pochodzenia migrantów.

Reasumując, w ocenie autorów podejmowane przez Unię Europejską działania w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom hybrydowym wykazują pewien poziom skuteczności, jednak pozostają niewystarczające wobec rosnącej złożoności i dynamiki tych wyzwań. Zwiększenie efektywności wymaga przyjęcia zintegrowanego modelu działania, zacieśnienia współpracy między państwami członkowskimi oraz wzmocnienia unijnych zdolności operacyjnych i analitycznych. Równocześnie niezbędne jest zmniejszenie uzależnienia od aktorów zewnętrznych oraz budowa większej spójności politycznej wewnątrz Wspólnoty w zakresie zarządzania kryzysami i polityki migracyjnej.

PODSUMOWANIE

Podsumowując, analiza działań Unii Europejskiej wobec kryzysu migracyjnego na granicy zewnętrznej UE, wywołanego i podtrzymywanego jako element wojny hybrydowej, ukazuje złożoność wyzwań, przed którymi stoi Wspólnota. Choć podjęto szereg inicjatyw legislacyjnych, operacyjnych i dyplomatycznych – takich jak sankcje wobec reżimu białoruskiego, wsparcie Frontexu czy rozwój strategii cyberodporności – działania te miały charakter reaktywny i nie zawsze prowadziły do trwałego ograniczenia zagrożeń. Szczególnie widoczne są ograniczenia wynikające z braku wspólnej polityki migracyjnej, niespójności między państwami członkowskimi oraz zależności od zewnętrznych partnerów w zakresie kontroli migracji.

Unia Europejska musi zmierzać w kierunku bardziej zintegrowanego podejścia do zagrożeń hybrydowych, obejmującego spójną strategię zarządzania kryzysowego, wzmocnienie zdolności analitycznych i operacyjnych, a także większą samodzielność w obszarze bezpieczeństwa. Równocześnie konieczne jest rozwijanie współpracy z NATO i innymi aktorami międzynarodowymi oraz przeciwdziałanie szantażowi migracyjnemu jako narzędziu presji politycznej. Tylko kompleksowa i długofalowa strategia może zapewnić skuteczną odpowiedź na

zagrożenia nowej generacji, które coraz częściej wymykają się tradycyjnym kategoriom bezpieczeństwa i suwerenności.

BIBLIOGRAFIA

Annual Brief 2023. Frontex.

Bryjka Filip. 2022. „Rozwój unijnych zdolności do zwalczania zagrożeń hybrydowych”. PISM Strategic File 9(117).

Chochowski Krzysztof. 2021. „Kryzys na granicy polsko – białoruskiej jako przejaw wojny hybrydowej. Zagadnienia administracyjnoprawne”. Roczniki Nauk Społecznych 13(4): 81-99.

Digital Leaflet 2024. Frontex. W <https://www.frontex.europa.eu/2024-in-brief/>.

Elak Leszek, Oskierko Marcin, Żurawski Sławomir. 2024. Security management during the migration crisis on the polish-belarusian border. Proceedings of the 66th International Scientific Conference of Daugavpils University. Part B “Social Sciences”, 15-32. Daugavpils Universitāte.

Elak Leszek, Oskierko Marcin, Żurawski Sławomir. 2024. “Ochrona granicy polsko-białoruskiej w obliczu wojny hybrydowej”. De Securitate et Defensione. O Bezpieczeństwie i Obronności 10(1): 81-95.

Gruszczak Artur. 2023. Kryzysy migracyjne w Europie po 2015 r.: zaściankowość w trzech odsłonach. W *Deinstytucjonalizacja polityk publicznych a wojna w Ukrainie i wyzwania migracyjne w Polsce*, (red.) Jasiński Krzysztof, Pacek Małgorzata, 229-249. Warszawa: Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego.

Hołub Adam, Tomaszewska-Hołub Beata. 2022. „Uchodźcy XXI wieku. Przestrzeń zagrożeń – przestrzeń wyzwań”. *Nowa Polityka Wschodnia* 4(35): 32-50.

Konieczny Marcin. 2022. „Operacja „Śluza” – kryzys uchodźczy związany z przerzutem nielegalnych migrantów przez polsko-białoruską granicę”. *Roczniki Administracji i Prawa XX* (2): 89-102.

Kukuła Arkadiusz. 2022. „Ochrona granicy państwowej przez siły zbrojne RP w warunkach nielegalnej migracji”. *Zeszyty Naukowe Pro Publico Bono* 1(1): 345-356.

Mroczek Robert. 2024. *Transgraniczny charakter przestępstwa handlu ludźmi. Zagadnienia prawnokarne i kryminologiczne*, Warszawa: Difin.

Nowy reżim sankcji: Unia Europejska odpowiada na kampanie hybrydowe Rosji - Polska w Unii Europejskiej, Portal Gov.pl W <https://www.gov.pl/web/ue/nowy-rezim-sankcji-unia-europejska-odpowiada-na-kampanie-hybrydowe-rosji>

Olbrycht Paweł. 2022. „Bezpieczeństwo Rzeczypospolitej Polskiej w kontekście sytuacji na granicy polsko-białoruskiej w okresie sierpień-grudzień 2021 roku – możliwości prawne i podjęte działania”. *Polityka i Społeczeństwo* 2(20): 142-154.

Ordyniec Emilia, Ordyniec Rafał, Oskierko Marcin. 2023. Problem nielegalnych migracji na lądowym odcinku wschodniej granicy Unii Europejskiej. W *Odporność Społeczeństwa, państwa na zagrożenia hybrydowe*, 447-473. Menedżerska Akademia Nauk Stosowanych w Warszawie.

Orłowska-Czyż Natalia. 2012. Mińsk eskaluje zagrożenie na granicy białorusko-unijnej. Analizy, Ośrodek Studiów Wschodnich, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2012-05-30/minsk-eskaluje-zagrozenie-nagranicy-bialorusko-unijnej>

Oskierko Marcin. 2022. *Kryzys Migracyjny na polsko-białoruskiej granicy państwowej W: Zagrożenia wschodniej flanki NATO w aspekcie bezpieczeństwa wewnętrznego obszarów*

- przygranicznych, 201-220. Chełm-Warszawa: Wydawnictwo im. prof. Leszka J. Krzyżanowskiego Menedżerskiej Akademii Nauk Stosowanych.
- Oskierko Marcin, Żurawski Sławomir, Lasek-Surowiec Iwona, Dalba-Gołaszewska Adriana, Ciekankowski Marek. 2024. Crisis management as an important element of the state's preparation for hybrid threats, Proceedings of the 66th International Scientific Conference of Daugavpils University. Part B "Social Sciences", 48-62. Daugavpils Universitāte.
- Przemyt ludzi wyhamował. Migrantom rządziej udaje się przedostać od strony Białorusi W <https://www.rp.pl/przestepczosc/art40712881-przemyt-ludzi-wyhamowal-migrantom-rzadziej-udaje-sie-przedostac-od-strony-bialorusi>.
- Szwed Konrad. Przemycali ludzi, a teraz grozi im nawet 12 lat więzienia W <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/10993,Przemycali-ludzi-a-teraz-grozi-im-nawet-12-lat-wiezienia.html?search=4416600>.
- Szymański Piotr. 2020. „NATO i Unia Europejska wobec zagrożeń hybrydowych”. Ośrodek Studiów Wschodnich nr 328.
- Tutak Grzegorz. 2024. „Polityka migracyjna Polski wobec zjawiska nielegalnej migracji. Przykład granicy polsko-białoruskiej”. Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej 4: 95-114.
- Unijny akt dotyczący cyberodporności. Kształtowanie cyfrowej przyszłości Europy W <https://digital-strategy.ec.europa.eu/pl/policies/cyber-resilience-act>
- Wiśniewski Bernard, Jakubczak Ryszard. 2015. System ochrony granicy państwowej Rzeczypospolitej Polskiej. Stan obecny i prognozy na przyszłość. Szczytno: Wyższa Szkoła Policji.
- Wniosek. Rozporządzenie w sprawie sytuacji instrumentalizacji w obszarze migracji i azylu, Strasburg, 14 XII 2021 r., COM(2021) 890 final.
- Woźniak Remigiusz, Sowulewski Dariusz. 2013. Formy przemytu, skala zjawiska i poziom ujawnień. W Zwalczenie przemytu. Zbiór dobrych praktyk. Różne perspektywy – wspólny cel, 37-52, Difin.
- Wyřebek Henryk. 2023. „Zagrożenia hybrydowe bezpieczeństwa informacyjnego państwa”. Polityka i Społeczeństwo 21 (1): 315-330.
- Wysocki Krzysztof. 2024. „Wpływ zarządzania refleksyjnego na eskalację kryzysu migracyjnego na granicy Białorusi z Unią Europejską”. Cybersecurity and Cybercrime 1(3): 1-24.
- Zagrożenia hybrydowe: Rada toruje drogę do rozmieszczenia zespołów szybkiego reagowania – Consilium. W <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2024/05/21/hybrid-threats-council-paves-the-way-for-deploying-hybrid-rapid-response-teams/>.